Litosfeer Memo
November 2018

QUESTION 10/*VRAAG10*

10.1
- Dangerous for workers because they can be trapped underground. ✓
- Sinkholes ✓

(Any relevant answer)
- *Gevaarlik vir werkers want hulle kan ondergronds vasgekeer word*
- *Sinkgate*

(Enige relevante antwoord) (2)

10.2 O_2 ✓ (1)

10.3 Oxidation number of O decreases from 0 (in O_2) to -2 (in NaOH) ✓
Die oksidasiegetal van O neem af van 0 (in O_2) na -2 (in NaOH) (1)

10.4 $Fe^{3+} + 3e^- \rightarrow Fe$ ✓✓ (2)

10.5 $\%Fe = \frac{2(56)}{160} \times 100\%$ ✓
$= 70\%$ ✓ (2)

10.6 $m(Fe) = (0,65)(2\ 500)$ ✓ or/of $\frac{65}{100}(2\ 500)$
$= 1\ 625$ kg Fe extracted/*ontgin* ✓ (Accept/Aanvaar $1,625 \times 10^6$ g) (2)
[10]

Litosfeer Memo
November 2017

QUESTION/*VRAAG10*

10.1 Miners don't risk their lives going deep or being trapped underground. ✓
No risk of sink holes ✓
Mynwerkers het nie 'n lewensgevaarlike risiko om ondergronds vas te val nie.
Daar ontstaan nie sinkgate nie
OR/*OF*
Any other relevant answer/*Enige ander relevante antwoord* (2)

10.2 Reduced, ✓ oxidation number of iron decreases (from 3+ to 0) ✓
Gereduseer, ✓ die oksidasiegetal van yster neem af (van 3+ na 0) ✓ (2)

10.3 Carbon is a non-renewable resource ✓
Carbon dioxide as product can increase global warming ✓
Koolstof is 'n nie-hernubare bron
Koolstofdioksied as produk kan aardverwarming vererger
OR/*OF*
Any other relevant answer/*Enige ander relevante antwoord* (2)

10.4 The gold does not oxidize easily like iron. ✓✓
OR The gold is non-reactive / does not react easily
Die goud oksideer nie so maklik soos yster nie. ✓✓
OF *Goud reageer nie maklik nie / goud is nie reaktiewe metaal nie* (2)

10.5 It acts as oxidising agent. ✓✓/*Dit tree op as oksideermiddel.* ✓✓ (2)
[10]

QUESTION/VRAAG 8

8.1.1 Rocks that contains minerals ✓ ✓(like precious stones and metals and which can be mined for economic reasons).
Rotse wat minerale bevat (soos edelstene en metale wat vir ekonomiese redes gemyn kan word). (2)

8.1.2 Deep level mining ✓/*Diepvlakmynbou* (1)

8.2 REDOX✓/*REDOKS.* (1)

8.3 4 Au + 8 ✓NaCN + O_2 + $2H_2O$ → 4✓$NaAu(CN)_2$ + 4 NaOH (2)

8.4 O_2 ✓✓ (2)

8.5 Alkaline ✓/*Alkalies.*
NaOH is released/Alkaline is released. ✓
NaOH word vrygestel./Alkali word vrygestel. (2)

8.6 Zn ✓ **OR/*OF*** Zinc ✓/*Sink* (1)

8.7 To remove all impurities. ✓/*Om onsuiwerhede te verwyder.* (1)

8.8 To create jobs. ✓
A lot of money can be generated from mineral resources. ✓ **OR**
Economy of the country grows.
Skep werk.
Baie geld kan uit mineraalbronne gegenereer word. ***OF***
Ekonomie van land groei. *(*ANY TWO/*ENIGE TWEE)* (2)

8.9 Cyanide and sulphuric acid leaching into groundwater.✓
Surface and groundwater are polluted due to acid drainage from mines – unfit for consumption. ✓ **OR**
Need massive amount of water that will increase the pressure on water resources.
Water tables lowered – could lead to the formation of sinkholes.
Sianied en swawelsuur loog uit in grondwater in.
Oppervlak- en grondwaterbesoedeling weens suurdreinering van myne – nie geskik vir drink nie.
Benodig massiewe hoeveelhede water wat toenemende druk op beskikbare waterbronne plaas.
Watertafels verlaag – kan lei tot sinkgatvorming.
*(*ANY TWO/*ENIGE TWEE)* (2)

[16]

Litosfeer Memo
November 2015/1

1.9 D √

1.10 B √√

QUESTION 8 / *VRAAG 8*

8.1 The earth's crust and upper mantle / *Die aardkors en boonste mantel* √ (1)

8.2 As minerals / mineral ores √ (1)

8.3 8.3.1 ANY TWO / *ENIGE TWEE* / o.a.o.

- Money / gold bullion √ – valuable as it does not stain / corrode √
  Geld / valuta – slaan nie aan of vlek nie.
- Decoration √ – malleable / can be rolled out in foils √
  Versiering – pletbaar/ kan in dun goudfoelie gerol word
- Heat shield on spacecrafts √ – reflect sunlight √ / lustre
  Hitteskild op ruimtetuie- weerkaats sonlig / metaalglans
- Heating elements in aeroplane windows √ – reflect sunlight √
  Verhittingselemente in vliegtuigvensters – weerkaats sonlig / metaalglans
- Jewellery √ – can be alloyed with cheaper metals to retain shape. √
  Juwele – kan in allooi gemaak word met goedkoper metale wat vormbestand is.
- Electronic circuits √ – good conductor of electricity √
  Elektroniese stroombane – goeie geleier van elektrisiteit
- Gold implants e.g. gold crowns in dentistry √ – will not rust /react with bodily fluids √ / bio-compatible.
- *Goue ingeplante bv. goue krone in tandheelkunde – roesbestand en sal nie reageer met liggaamsvloeistowwe / bio-aanpasbaar.* (4)

8.3.2 $M(NH_4NO_3) = 2(14) + 4(1) + 3(16) = 80\ g{\cdot}mol^{-1}$ √

$n = \frac{m}{M} = \frac{320}{80} = 4\ mol\ NH_4NO_3$ √

2 mol NH_4NO_3 : 7 mol gas

4 mol : 14 mol gas √

$V = nV_m = 14\ (22,4)$ √ $= 313,60\ dm^3 = 313,6\ l$ of gas √ (5)

8.3.3 ANY TWO / *ENIGE TWEE* / o.a.o.

- Large areas of land deforested and water extracted – soil not suitable for agricultural use / leads to erosion.
  Groot dele skoongemaak van plantegroei en water onttrek – grond nie geskik vir landbou / lei tot erosie.
- Water tables lowered – could lead to formation of sinkholes
  Watertafels verlaag – kan lei tot sinkgatvorming.
- Huge rocks removed and relocated/ mine dumps and tailing dams.
  Groot rotse word verwyder en verplaas / mynhope en afloopdamme.
- Silt containing heavy metals e.g. arsenic, cadmium and cobalt / radioactive particles.
  Slyk bevat swaarmetale bv. arseen, kadmium en kobalt / radioaktiewe deeltjies.
- Mudslides / *modderstortings*
- Cyanide and sulphuric acid leaching into groundwater. /
  Sianied en swawelsuur loog uit in grondwater in.
- Acid mine drainage enters groundwater – unfit for consumption.
  Suurmyndreinering gaan in grondwater in – nie geskik om te drink nie. (2)

8.4
- Crushed ore placed in tank <u>with aqueous sodium cyanide</u> √
  Fyngemaakte erts word in 'n tenk <u>met waterige natriumsianied geplaas</u>
- <u>In the presence of air (O_2)</u> a pulp is formed √ / oxidation takes place
  <u>In die teenwoordigheid van lug</u> word 'n pulp gevorm / oksidasie vind plaas
- Gold forms <u>a soluble ion</u> √
- *Goud vorm <u>'n oplosbare ioon</u>.* (3)

[16]

Litosfeer Memo
November 2014

QUESTION 11/*VRAAG 11*

11.1

11.1.1 Gold: Witwatersrand and Northern Free State ✓
Goud: Witwatersrand en Noord-Vrystaat.
Iron: Northern Cape (Sishen) and Thabazimbi, Limpopo
Yster: Noord-Kaap (Sishen) en Thabazimbi, Limpopo
Phosphate/*Fosfaat*: Phalaborwa; Mpumalanga
Coal/*Steenkool*: Witbank; Waterberg; Highveld; Ermelo; Utrecht
Diamond/*Diamant*: Kimberley and Orange River Basin/*Oranjerivierbekken*
Copper: Mpumalanga, Northern Cape, Northwest
Koper: Mpumalanga, Noord-Kaap, Noordwes
Platinum: Rustenburg (Marikana mine/-*myn*)
Zinc: Northern Cape
Sink: Noord-Kaap
Chromium/*Chroom*: Rustenburg
Asbestos: Northern Cape
Asbes: Noord-Kaap
Manganese/*Mangaan*: Mpumalanga; Northern Cape/*Noord-Kaap* (1)

11.1.2 **Select the method used for the chosen mineral:**
Deep level undergound mining/Open-cast mining ✓
Kies die metode gebruik vir die gekose mineral
Myn diep ondergrond/Oopgroefmyn (1)

2.9 C ✓✓ (2)
2.10 B ✓✓ (2)

VRAAG 12

12.1 12.1.1 Kalsinering en smelting ✓ (1)

12.1.2 Sink/Zn ✓ (1)

12.1.3 Geaktiveerde koolstof ✓
Dit is baie meer koste-doeltreffend/Dit is baie goedkoper ✓ (2)

12.1.4 Sianied is giftig ✓ en wanneer dit in water gaan kan tot die dood van akwatiese lewe lei.✓ (2)

12.1.5 (Enige EEN – Aanvaar enige ander geldige antwoord)
- Goud verdien groot somme buitelandse valuta vir die land. ✓✓
- Goud dra by tot ekonomiese groei. ✓✓
- Die winste van die verkoop van goud kan gebruik word om die land se infrastruktuur te ontwikkel. ✓✓
- Die myn van goud skep werksgeleenthede. ✓✓ (2)

12.2 12.2.1 Fossielbrandstowwe is beperk/sal uiteindelik opgebruik word ✓✓ (2)

12.2.2 Steenkool ✓ (1)

12.2.3 (Enige TWEE – Aanvaar enige ander geldige antwoord)
- Dit is relatief goedkoop om te myn. ✓
- Die myn van steenkool is goed gevestig. ✓
- Die tegnologie om energie vanaf steenkool is goed gevestig in SA. ✓
- Dit is vrylik beskikbaar/daar is oorvloedige reserwes in SA. ✓
- Dit is tans die goedkoopste manier van energie vervaardig in SA. ✓ (2)

12.2.4 (Enige EEN – Aanvaar enige ander geldige antwoord)
- Fossielbrandstof reserwes is beperk/ sal uiteindelik opgebruik word. ✓✓
- Die opbrand van fossielbrandstowwe lei tot lugbesoedeling/dra by tot klimaatsveranderinge/aardverwarming. ✓✓ (2)

[15]